

Når kirkedemokratiet skal testes

Av Jon Kvalbein, kronikk i DagenMagazinet 24. juli, 2009

Ved valget i september 2009 skal Den norske kirke bevise at den er blitt «demokratisk». Det kirkelige valget er lagt samtidig med Stortingsvalget. Alle kirkemedlemmer over 15 år har stemmerett. Alle stemmeberettigede får tilsendt valgkort og oppfordres til å stemme. Menighetsrådene skal velges. Samtidig skjer direkte valg til bispedømmeråd og kirkemøte. Og kirkemøtet har fullmakt til å treffe avgjørelser i lærespørsmål.

Striden om stemmerettsordningen synes å være tilbakelagt. Det er forunderlig. La oss rekapitulere noen historiske fakta som i hovedsak er hentet fra Carl Fr. Wisløffs bok «Norsk kirkedebatt gjennom 100 år» (1979).

Strid om kirkelige reformer

Helt fra den kirkelige reformbevegelsen startet midt på 1800-tallet var det uenighet om hvem som skulle ha stemmerett i kirkelige spørsmål. Noen ville ha «demokratisk» stemmerett, som omfattet alle norske borgere unntatt dissenterne. Andre forlangte «kirkelige garantier». De ønsket at de stemmeberettigede skulle være aktive kirkegjengere, nattverdgjester og erklære at de ville holde fast ved kirkens bekjennelse. Noen trøstet seg med at bare kirkens sanne venner ville avgi stemme. Men Gisle Johnson advarte imot en slik tankegang: «Men den som for en lengre tid således vil spekulere i massens sløvhet og likegyldighet, skulle nok få erfare at han hadde gjort regning uten vert.»

Pastor I. C. Heuch, senere biskop i Kristiansand, var forferdet over forslaget om demokratisk stemmerett. Hvis vi får folkevalgte kirkestyrer, hvor mennesker uten kristelig og kirkelig innsikt og forståelse sitter og styrer, da skal vi få se det verste av alt, hevdet han. Disse menneskene går ganske rolig hen og treffer bestemmelser som er helt i strid med den sanne tro; og det gjør de med den største frimodighet, for de er jo valgt til det!

De radikale lekmannsorganisasjonene i kirken hadde liten tro på at det var mulig å reformere statskirken. Deres ønske var frihet til å drive bibeltro misjonsvirksomhet innen kirkens ramme. Og de tok avstand fra vranglæren. I 1920 var 950 valgte utsendinger fra kristelige organisasjoner over hele landet samlet i Calmeyergaten misjonshus for å ta oppgjør med den liberale teologien. Men også andre spørsmål opptok utsendingene. Statsråd Jørgen Løvland hadde lagt fram forslag til lov om menighetsråd. Forslaget gav kirkelig stemmerett til alle som hadde borgelig stemmerett og tilhørte statskirken. Calmeyergatemøtet gikk imot dette. Jurist-professor Absalon Taranger advarte imot «en sosialistisk folkekirketype» og sa at forslaget fikk ham til å tenke på Laodikea-menigheten i Åp 3, den som «har satt Jesus Kristus utenfor, men allikevel tror at den er rik og har overflod og fattes intet.»

Professor Sigurd Odland skrev: «Ifølge menighetens vesen etter Guds ord burde dog åpenbart kun sådanne ha kirkelig stemmerett og valgbarhet som direkte bekjenner seg som omvendte og troende kristne – hvis man da ellers mener å kunne anerkjenne stats- og folkekirkeprinsippet for å være kristelig berettiget. Men det kan jeg for min del riktignok ikke gjøre, fordi jeg er overbevist om at etter Guds ord vil alltid det store flertall av mennesker være den «verden» som er menighetens motsetning. - - - I virkeligheten er hele denne folkekirketanke, liksom den er ny og tidligere ukjent, uten all hjemmel i Skriften, ja, fullstendig ubibelsk.»

Stortinget tok ikke hensyn til slike protester. Loven ble vedtatt. Etterpå forsvant reformvennenes misnøye forbausende fort. Kirkestatsråd Riddervold Jensen mente at menighetsrådene ville føre til at kirkestriden ville opphøre. For i disse rådene ville folk av ulike teologiske retninger måtte samarbeide. I dag ser vi at han spådde rett. I rådsstrukturen tales det om ulike «meninger», ikke om vranglære. Og på alle nivå forutsettes det «samspill mellom retningene».

Kirkesyn og stemmerett

Etter krigen ville noen organisere kirken til topps, med bispedømmeråd, kirkeråd og kirkemøte. Biskop Eivind Berggrav ønsket ikke et demokratisk valgt kirkemøte. Han advarte mot at Den norske kirke skulle «slå inn på den verdslig-politiske organisasjons vei, forkaste brorskapets prinsipp og i stedet få flertallsvoteringer i et debatterende kirkestorting».

I Luthersk Kirketidende nr. 4 1965 skrev Andreas Aarflot: «Vi bør rense begrepet «offisiell kirke» slik at vi kan si med frimodighet: Jeg tror på en hellig, alminnelig, offentlig, offisiell kirke, så lenge denne har ordet og sakramentene og tjenesten.» Denne kirketenkningen lå til grunn for oppbyggingen av den rådsstrukturen som Aarflot skulle bli hovedarkitekten til.

Men dette kirkesynet lar seg ikke forene med bekjennelsen. For den hellige alminnelige kirke vi bekjenner der, er Guds folk – som bare Gud kjenner. Den offisielle kirke er imidlertid en sosiologisk institusjon der 80 % av det norske folk er medlemmer. Vi bekjenner ingen tro på den offisielle kirke. Det ytre kjennetegn på en sann kirke er ikke «ordet og sakramentene og tjenesten», men SANN forkynnelse og RETT sakramentforvaltning!

Kirke på sandgrunn

En kirkelig reformkommisjon med Fridtjov Birkeli som formann la fram sin innstilling i 1969. Kommisjonen innrømmer at den gjeldende valgordning «kan utnyttes politisk og kirkepolitisk og havne i hendene på kretser som ikke deler den kristne tro, men likevel står som nominelle medlemmer i kirken.» Likevel foreslo den ingen endring i reglene for stemmerett og valgbarhet. Redaktør Arthur Berg advarte med sterke ord imot å gi avgjørelsen i kirkelige saker til et organ som er blitt til ved demokratiske valg. Det er farlig å la staten styre kirken, men et demokratisk valgt flertallsstyre er enda farligere, mente han.

Ved kirkevalget til høsten skal demokrati-modellen utprøves for alvor. Skal valget være reelt, vil velgerne kreve å få vite hva kandidatene står for. Blant spørsmål i fokus er: Skal kirken åpne for kirkelig vielse av homofile par?

Men det viktigste spørsmålet blir ikke diskutert: Er det Guds Ord eller folket som skal avgjøre kirkens lære? Demokrati betyr folkestyre. Valgordningen har lagt styringsretten til folket. Høstens kirkevalg kan bli den «flommen» som åpenbarer for alvor at vår folkekirke er bygd på sandgrunn (Matt 7:24ff).